

**Pirkanmaan
hyvinvointialueen
väkivallan ehkäisyn
toimenpideohjelma
vuosille
2024-2026**

Johdanto

Lähisuhdeväkivalta on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma, josta aiheutuu huomattavaa inhimillistä kärsimystä, vakavia fyysisiä sairauksia ja mielenterveysongelmia (Miller & McCaw, 2019; Stubbs ym., 2021). Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa väkivallan kohteeksi suoraan joutuneen henkilön lisäksi väkivaltaa todistaviin läheisiin, kuten perheessä asuviin lapsiin. Väkivaltailmiö on myös kansanterveydellinen haaste. 75% henkilöä kokee lähisuhdeväkivaltaa elämänsä aikana. Parisuhdeväkivaltaa on naisista kokenut lähes 50% ja miehistä 40%. Viiden vuoden tarkastelussa fyysistä väkivaltaa on kokenut 146 000 naista Suomessa. Parisuhteessa olleista 16-17 vuotiaista tytöistä 45% on kokenut parisuhdeväkivaltaa. Valtioneuvoston selvityksessä (Siltala ym. 2022) todetaan, että väkivallan kokijat käyttävät merkittävästi enemmän terveysterveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluita. Viiden vuoden ajanjaksolla tarkasteltuna naisiin kohdistuvan fyysisen väkivallan suorat lisäkustannukset pelkästään terveydenhuollolle on 150 miljoonaa euroa vuosittain.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen v. 2022 julkaiseman ”Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn järjestämiseksi” mukaisesti myös Pirkanmaan hyvinvointialueella on lähdetty kehittämään väkivallan vastaisen työn malleja. Pirkanmaalla väkivallan ehkäisy kattaa myös muut väkivallan muodot, kuin perhe- ja lähisuhdeväkivallan. THL:n ohjeessa todetaan, että kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden sekä valtionhallinnon tulee varmistaa, että rakenteet väkivallan ehkäisyyn sekä uhrien, tekijöiden ja väkivallalle altistuneiden lasten auttamiseksi otetaan jokaisella tasolla käyttöön perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden edellytysten mukaisesti.

Pirkanmaan alueellinen väkivallan vastaiseen työhön laaditun suunnitelman tarkoitus on tukea työtä, jota tehdään ihmisten turvallisuuden tukemiseksi sekä eri väkivallan muotojen riskitekijöiden tunnistamiseksi. Merkittävä osa väkivallasta jää edelleen tunnistamatta, väkivaltaa kokeneet ja väkivaltaa käyttäneet eivät aina ohjautu avun piiriin.

Väestötason hyvinvointi indikaattoritiedon pohjalta väkivallan ehkäisy näkökulmasta Pirkanmaalla

Lasten ja nuorten kokema väkivalta vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten toimesta	%
4.-5. luokkalaisista kertoo kokeneensa fyysistä väkivaltaa vanhempien tai huolta pitävien aikuisten toimesta	15 %
8.-9 luokkalaisista kertoo kokeneensa fyysistä väkivaltaa vanhempien tai huolta pitävien aikuisten toimesta	12,5%
4.-5. luokkalaisista kertoo kokeneensa henkistä väkivaltaa vanhempien tai huolta pitävien aikuisten toimesta	25,9%
8.-9. luokkalaisista kertoo kokeneensa henkistä väkivaltaa vanhempien tai huolta pitävien aikuisten toimesta	29,3%
Väkivalta ja sen riskitekijät aikuisväestössä	%
20-64 vuotiaat, fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneet	10%
65 vuotta täyttäneet, fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneet	4,1%
Avioeroja 25-64 -vuotiailla	17,4%
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä	6,8%
Pitkäaikaistyöttömät, työttömien osuudesta	29%
Ulkona, yömajoissa, tilapäissuojissa ja laitoksissa olevat yksinäiset asunnottomat	0,1%

Elinympäristön turvallisuus ja riskitekijät	%
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	5,6%
Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden osuus	68,8%
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus 20-64- vuotiaat	3,4%
Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäillyt	1,5%
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus	17,5%.
Turvakotipalvelujen käyttö Pirkanmaalla 2023	lkm
Turvakotien asiakkaita	509
Turvakotien asiakkaana olevat lapset (0-17v)	178
Turvakotien asumispäiviä	19 128

Keskeiset väkivallan ehkäisykokonaisuuden tavoitteet ja toimenpiteet

Pirkanmaalla väkivaltariskissä olevat asukkaat tunnistetaan ja väkivalta otetaan puheeksi

- Väkivallasta kysytään kaikilta asiakkailta kaikissa palveluissa
- Väkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen koulutetaan kaikki työntekijät
- Saavutettavat verkkosivut tarjoavat ajantasaista tietoa väkivallasta
- MARAK- toimintamalli kattaa koko hyvinvointialueen
- Ankkuri- toimintamalli kattaa koko hyvinvointialueen
- Tuki- ja konsultaatorakenteet väkivalta-asioissa työntekijöiden käyttöön

Väkivaltaa kokeneet tai riskissä sen käyttämiseen olevat asukkaat ohjataan tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin

- Palvelupolut sekä hoitoketjut väkivallan uhreille tai väkivallan tekoriskissä oleville ovat ajantasaisia ja saavutettavia
- MARAK- toimintamalli kattaa koko hyvinvointialueen
- Vakavan lähisuhdeväkivallan tekijöille kehitetään oma malli MATAC- malliin pohjautuen vuoden 2025 loppuun mennessä
- Tuki- ja konsultaatorakenteet hyvinvointialueen työntekijöille
- Ajantasainen tieto alueellisista palveluista helposti käytettävissä asukkaille ja alueen ammattilaisille

Painopiste 1: Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

Tavoite 1

Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävästä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Tarjoamme ajantasaista tietoa väkivaltariskiä lisäävistä tekijöistä ja tarjoamme tietoa soveltuvista palveluista.

Rakennamme saavutettavat hyvinvointialueen verkkosivut alueen asukkaille myös väkivaltaan liittyvien teemojen osalta

Tavoite 2

Puutemme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Väkivallasta kysytään kaikilta asiakkailta kaikissa hyvinvointialueen palveluissa.

Henkilöstöä koulutetaan väkivallan tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa systemaattisesti.

Tavoite 3

Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Hyvinvointialueen henkilöstöllä on mahdollisuus hyödyntää väkivaltatyön asiantuntijan konsultaatiota kaikissa teemaan liittyvissä kysymyksissä.

Asiakas saa tuen olemassa olevassa palvelussa ja tuki järjestetään tämän palvelun äärelle

Painopiste 2: Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Tavoite 1

Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista, kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Huomioimme erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden osallisuuden heidän hyvinvointiaan tukevissa palveluissa.

Väkivaltariskin arvioinnissa huomioidaan myös asiakkaan oma mielipide ja mahdollisuus vaikuttaa toimenpiteisiin

Tavoite 2

Laadimme alueellisen liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen prosessin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä sekä otamme käyttöön kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimesta tiedotetaan aktiivisesti

Huomioimme kokonaisvaltaisen, asiakkaan hyvinvointia tukevan liikuntaneuvonnan mahdollisuudet asiakastapaamisissa.

Tavoite 3

Hyvinvointialueen kaikissa toimipisteissä tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Teemme monialaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja huomioimme hyvinvointia tukevia tekijöitä asiakaslähtöisesti

Tiedotamme elintapaohjauksen merkityksestä väkivaltariskissä olevan asiakkaan palveluissa.

Painopiste 3: Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Tavoite 1

Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielen hyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kohtaamisessa huomioidaan myös mielen hyvinvointi ja sitä tukevat toimintamallit

Tavoite 2

Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Teemme yhteistyötä järjestöjen sekä kuntien kanssa eri palveluiden tunnettuuden lisäämisessä

Tavoite 3

Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihteettömyyttä tukevia valintoja

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Tunnistamme päihteiden saatavuuteen ja käyttöön liittyvän väkivaltariskin ja otamme tämän puheeksi asiakastilanteissa sekä hyvinvointikampanjoissa ja –tilaisuuksissa.

Painopiste 4: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Tavoite 1

Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia, eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Teemme aktiivista yhteistyötä kokemusasiantuntijatoimijoiden sekä asiakaskokemusta kehittävien palveluiden kanssa.

Hyödynnämme tiedolla johtamista palvelupolkuja rakennettaessa

Tavoite 2

Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja kehitämme yhdessä osallistumisen kynnyksiä madaltavia toimintatapoja

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Pyrimme vähentämään väkivallasta vaikenemisen kulttuuria tiedottamalla asiakkaita väkivallasta ja siihen puuttumisen tärkeydestä

Tavoite 3

Teemme yhteistyötä eri järjestöjen kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Hyödynnämme Pirkanmaan aktiivista väkivaltaerityistä järjestöosaamista palvelujen kehittämisessä väkivaltatietoisemmaksi

Painopiste 5: Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä kasvuympäristö

Tavoite 1

Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä vahvistamme kiusaamisen aktiivista ehkäisyä

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Tuemme työntekijöiden osaamisen vahvistamista tarjoamalla koulutusta väkivallan riskitekijöistä ja niihin puuttumisesta. THL:n väkivaltateemaiset verkkokoulut liitetään eri palvelulinjojen täydennyskoulutus- ja perehdytysuunnitelmiin

Tavoite 2

Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Koulutusta väkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta tarjotaan kaikille ammattilaisille

Väkivallan ehkäisyn suunnittelija tarjoaa moniportaisen, monialaisen asiantuntijakonsultaatiopalvelun työntekijöille

Tiedotamme olemassa olevista tuki- ja konsultaatorakenteista ja ohjaamme niiden käyttöön

Tavoite 3

Lisäämme yhteistyötä pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen sote-puolen ja kuntien välille, jotta riskien ennakointi ja turvallisuustaso alueella paranee

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi

Integraatiotoiminnan väkivaltatyö mahdollistaa palvelujen läpileikkaavuuden huomioon ja yhdyspintojen tiiviimmän yhteistyön.

Väkivallan ehkäisy huomioidaan myös hyvinvointialueen turvallisuus- ja valmiustyössä

Noora Kannisto

Suunnittelupäällikkö, Väkivallan ehkäisyn kokonaisuus
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuyksikkö
Integraatiotoiminta

p. 044 473 9735

noora.kannisto@pirha.fi

[@noorakannisto1](https://www.instagram.com/noorakannisto1)

pirha.fi

